

KAITSE KODU!

6. AUGUSTIL 1927.

P. K. «ESTONIA»

Vanem ühistegeline karjasaaduste väljaveo keskäri
TALLINNAS, JAANI TÄN. 6

Telefonid: Võlkauband. osakond 33-65; kaubaosakond 20-90.
Telegrammid: «ZENTRESTONIA»

Ostab: väljaveoks võid kõi-
 gilt piimatööstustelt, makstes kõr-
 gemaid päevahindu.

Müüb: piimaühingutele kuul-
 samate Taani ja Rootsi vabrikute
 piimatööstussisseadeid ja nen-

de tagavaraosaid. Mitmesuugu-
 seid piimatööstuse tarbeid, nagu:
 tünne, viitsu, soola, värve, per-
 gamenti j. n. e.

Karjapidajatele: karja jõutoite,
 häid ja vastupidavad piimaveo-
 kanne, topelt filter-kurnasid j.n.e.

Laod: Uus Hollandi tän. 11, telefon 23-56.

Oma kauplused Tallinnas:

Jaani tän. 3, telef. 8-45; Müürivahe tän. 10, telef. 23-09;
Tarabella tän. 28, telef. 28-79.

Kaitseliidu häälekandja

„Kaitse Kodu!“

ülesandeks on kodukaitse õhutamise
ja rahvuslik propagandatöö.

„Kaitse Kodu!“ leiavad aset rahvusküsimuste kä-
 sitamine kodukaitse selsukohast, mälestused va-
 badussõjast, sündmusi sõjaajaloost, sõjanovellid
 ja romaanid. „Kaitse Kodu!“ käsitleb kaitseliidu
 elu, tuues artikleid päevaküsimuste kohta ja sel-
 gituseks pilte kaitseliidu ja kaitseväe elust.

Sellepärast iga kodanik, iga kaitseliitlane, iga
kaitsevälilane, telligu endale „Kaitse Kodu!“

„Kaitse Kodu!“ toimetis.

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU HÄÄLEKANDJA
ILMVB KAKS KORDA KVVJ

III AASTAKÄIK

Nr. 15

6. AUGUSTIL 1927

Väljaandja: *Kaitseliidu staap.* Vastutav toimetaja: *V. Neggo.* Tegev toimetaja: *J. Jaik.*

Tellimishind: *aastas 600 mrk., poolaastas 300 mrk., veerandaastas 150 mrk., kuus 50 mrk.*

Kuulutuste hinnad. $\frac{1}{4}$ lehek. 4000 mrk., $\frac{1}{2}$ lehek. 2000 mrk., $\frac{1}{4}$ lehek. 1000 mrk. ja $\frac{1}{8}$ lehek. 500 mrk. *Esimese kaane sisekülj 50%, tagumise kaane väliskülj 100% kallim.*

Üksiknumber 30 mrk.

Toimetus Tallinnas, *Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis.* Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid igal teispäeval, kesknädalal, neljapäeval ja reedel kella 2—3 p. l.

Talitus Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse kontoris, Tallinn, Pikk tän. 2, telef. 3-11.

Noored!

Noorus on kaunis aeg.

Noorusele ei ole midagi liig raske. Noorena tuuakse kuu taevast, noorena visatakse vaenukinnas igale, kes julgeb pafustada vooruse vastu. Noorus sütib vaimustuses iga kõrge idee poole, noorus ei lase iialgi puutumata kaunite ideede rüvetajaid. Noored olid need, kes maailmasõja ajal olid külmad arvustajad, noored olid need, kes esimestena tükkisid vaenuväljale, kes esimestena löid Eesti!

Mäletan, kui Maapäeva esitajana sõitsin Tartusse, kui astusin sisse üliõpilaste konvendi koosolekule, kui olin ära märkinud silmapilkse olukorra. Nood noored, kui nad olid veendunud meie saatuslikust olukorrast, kui nad said teada, et püssitikuga tuleb võidelda kahuritule vastu, nood noored tõstsid siis käe taeva poole ja vandusid viimse meheni minna ära võtma neid vastase kahureid, et ka Eesti väel neid oleks.

Ning järgmisel päeval olidki nad rahvaväe ülema juures.

Noorus...

Kuulsin mõne aja eest õpetaja Lattikut kõnet pidamas Estoonia kontsertsaalis — „istusin oma toas ja mu tuppa tormab mu poeg — kuule, isa, Eesti on vaba, Eesti lipp lehvib me katusel, oma käega kinnitasin ta sinna.“ —

Noorus, täis ideesid ja vaimu, noorus on meie tulevik!

Vanad lahkuvad, noored astuvad asemele; lahkuvad kord ka meie praegused lugupeetud riigitegelased, noored tulevad asemele. Noorte hulgas on tulevasi riigivanemaid, ministreid, väejuhte ja rahvajuhte. Kuid, kes neist saab selleks?

See, kes ei lase rikkuda oma noorus-ideaale, see, kes on noor ja jääb nooreks südames, see on meie tulevane riigivanem, minister, väejuht ja rahvajuht.

Noorus on otsekohene ja aus. Otsekohesus ja ausus on mehe tugevamad voorused. Nende voorustega ollakse kogenud, aastae poolest vana, kuid ühtlasi noor.

Milline pidupäev, kui kohtad sarnast, aastate poolest vana noort. Milline õnn kuulata ta sõnu, milline vaimustus võtab aset su enda südames. Sina, kes sa oled keskpärane kodanik, tahaksid peale seda olla võitlusihar seinumurdev hiiglane — ja sa oledki seda, sest sa oled südames nooreks saanud.

Need on need nooruse ülesanded, ja teie, kes te praegu Värska laagris töotate, teie hulgas on, võib olla, just need tulevased riigivanemad, ministrid, väe- ja rahvajuhid!

Olles tegevuses, olles tööl, saades vanemaks, kogenenumaks, jääge nooreks südames, meie noored kotkapojad! — o.

Kodukaitse ülemaaline töökoosolek Tartus, 18. juulil.

Ühel ajal kaitseliidupäeva pidustustega Tartus peeti ka esimene Eesti kodukaitse ülemaaline töökoosolek. Siimaani meie kodukaitse ühingu või nagu neid veel on nimetatud — kaitseliidu naisjaoskonnad, on tegutsenud ja tekkinud igalpool kaitseliidu üksuste juures omaette nii nagu kuski jõuti või kuidas seda kuski suudeti korraldada. Polnud kunagi olnud võimalust saada sellest tööst ligikaudset ülevaadet ega võinud ka kuulda nii head kui ka halba tegevusoludest, kuid nüüd sellel kodukaitse ülemaalsel koosolekul kohtasid kodukaitse agaramad tegelased esmakordselt teineteist, esmakordselt vahetati mõtteid tööalade, tööviiside ja tulevikukavatsuste üle ning tulid kuuldavale mõtteavaldused ja soovid, mis tähtsad edukuse tõstmise mõttes.

Avar Eesti Naisüliõpilaste Seltsi saal oli kokkutulnud kodukaitse esitajaid päris rõõmustaval kombel täis. Et juba esimesele meie kodukaitse koosolekule tuli kokku nii suur hulk esitajad, kui ei olnud selle korraldamiseks tehtud suuremat eeltööd ega kihutust, siis see näitab, et meie kaitse ridades tuntakse suurt huvi kodukaitse küsimuste vastu, tarvis on seda huvi vaid juhtida tegudele ja tööle, näidata sihtjooni ja anda õhutus ja tagajärjed ei jää siis tulemata.

Koosolekut austasid oma osavõtuga härra riigikogu esimees K. Einbund, kaitseliidu ülem kolonel J. Roska ja Tartu maleva pealik V. Saarsen. Peale nende oli kodukaitse esitajatel eriline rõõm näha eneste keskel Soome „Lotta-Svärd ühingu“ esitajat, selle ühingu keskjuhatause esinaist pr. mag. N. Arneberg-Penttit.

Koosoleku avas pr. E. Saral ja andis riigikogu esimehele edasi kingituse Tartu kodukaitse poolt — kaitseliidupäeva „Kaitse Kodu!“ numbri nahasse poogitult. Soome naiskaitseliidu esitajale, pr. Arneberg-Penttile annetati lillekimp.

Koosoleku juhatajaks valiti ühel häälel koosoleku avaja, Tartu kodukaitse esitaja pr. E. Saral. Sekretärideks valiti prl. Ella Sirg, Tartust ja prl. Betty Põdra, Tallinnast.

Sellele järgnes rida tervitusi, milledest eriti vaimustavad olid kaitseliidu ülema kolonel J. Roska soojad ja energilised sõnad, mida elavusega vastu võeti.

Siis võttis sõna riigikogu esimees härra K. Einbund: Kõige pealt tänu lahke annetuse eest. Kaitseliidu ülem andis minule edasi palve kõneleda kodukaitse koosolekul naise ülesannetest kaitseliidu töös. Praegu Tartus peetav kaitseliidupäev näitab, et naised on palju teinud ära selle päeva heaks kordaminekuks, võttes enda peale toitlus- ja sanitaarkorralduse. Meil kui väikerahvas lasub riigikaitsetöö raskelt õlgadel, oleme sunnitud otsima abinõusid, millega seda koormat kergendada, sest kui üks kolmandik

riigi eelarvest kulub riigikaitseks, mis tuleb kokku otsekohestest ja kaudsetest maksudest, siis tekib küsimus, kuidas vähendada kulusid, nii et kaitse tugevus jääks samaks. Selleks organiseerime vabatahtliku sõjalise organisatsiooni — kaitseliidu. Summad, mis riik kaitseliidule annab, lähevad varustuse peale, kuna kaitseliidu organisatsioon iseendast on väga vähese kulukusega. Selle vabatahtliku kaitseorganisatsiooni tähtsust selgitada ja propageerida oleks ilusaks ja tähtsaks ülesandeks naisele. Meil ei suudeta veel aru saada riigikaitse paratamatusest ja tähtsusest. Mõeldakse ikka, et meie endid ühe suurriigi vastu kaitseda ei suuda.

See aga on hädaohtlik ja ekslik arvamine. Meie ei suudaks küll pidada suurt sõda, suudaksime välja panna vast ainult 100.000 meest, kuid sellegipärast meie ei olegi nii nõrgad kui mõni arvab. Tuleb meeles pidada, et kui algaks sõda, siis ei pea meie seda mitte üksi, kui arvestame praeguse rahvusvahelise läbikäimisega.

Iialgi ei tohi meie lasta levida arvamisel meie nõrkuse kohta. Viimased kuud ja nädalad oma poliitiliste sündmustega on tekitanud arvamise sõjavõimalusest kuski pool mõnede suurriikide vahel. Kuid meie poliitikategelased ei jaga seda arvamist. Vaadeldes *Inglist-Vene* konflikti, peame tunnistama, et see on harilik huvide kokkupõrge, mis ei või olla mingiks sõja põhjuseks.

Kuid meie geograafiline asend kohustab meid siiski valvel olema. Mida tugevamad meie oleme, seda kaugemal on sõjavõimalus. Meil peab alatasa käima kodukaitse õppetöö. See töö aga on kaheloomuline — aktiivne ja passiivne. Naistele sobib rohkem passiivne ala, mis vastavam nende loomule. Kuid ühesuguse tähtsusega on need alad mõlemad. Ja isegi aktiivtegevusest võivad naised osa võtta, nagu seda võime leida nii mitmelgi sõjaajaloo leheküljel ja, nagu seda nüüdsel ajal isegi mõnel maal püütakse ellu viia, kuid see ala sobiks siiski ainult vähestele naistele hulgest.

Ei tahaks lõpetada üleskutseta kõigile naistele ühisele tööle asumiseks meie riigikaitse organiseerimise kergendamiseks. Nüüdsed agarad kodukaitseelased peavad oma ümbruskonnas kõik tegema, et uusi ja uusi agaraid tegelasi oma organisatsioonile juure tuua. Nii võime luua oma riigi kaitseks tugeva ja võimsa kaitseliidu. Juba nüüdistki kaitseliidu tööd jälgides leiame, et meie Soomest, kaitseliidu eeskujumaast, pole palju taga. Suhteliselt meie rahva arvuga meie ei ole halvemas seisukorras kui Soome. Soome loeb oma kaitseliidu tegevust juba 1919. aastast, meie aga 1925. aasta keskelt. Oleme jõudnud juba kaunis kaugemale ja seda õige suurel määral naiste

töökate käte toetusel. Laiali minnes sellelt koosolekult ja kaitseliidupäevalt, seame endile ülesandeks, et tegutseme kogu jõuga ülesseatud sihtide saavutamiseks — rahva ja riigikogu tahtmisel. Kaitseliidu tähtsat tööd on tarvis laiendada ja selleks kõigile soovin palju jõudu ja õnne. Olgu tervitatud kõik kodukaitseelased.

Sellele järgneb prl. Hinnomi referaat:

„Eesti naise ülesanded kodukaitsetöös.“

Kadukaitse ühing on alles noor organisatsioon ja seepärast ei ole küllalt selginud need ülesanded, mis tal täita tulevad. Otsitakse ja

Üldiseid juhtnöore ja põhimõtteid tegutsemiseks annab kaitseliidu põhikiri ja kodukaitse ühingute ajut. põhimäärused. Viimases on õige lai ja suur tegevuskava raamistik ette nähtud. Selle esimene paragrahv lausub: Kodukaitse eesmärk on ühes kaitseliiduga äratada ja edendada kaitseliidu aateid, süvendada kodanikkudes isamaalist ja rahvuslikku tunnet, aidata kaitseliitu kodu kaitsmisel ja kodanikkude julgeoleku kindlustamisel ja järgmises paragr. selle eesmärgi taotlemiseks nähakse terve rida võimalusi ette. Loetletud ülesannete kava on nii suur, et kui oleks juba 10 aastat tegutsetud — siiski oleks

Õhtu-Paide malevkonnad laagris.

haaratakse käepärast olevate tegevusvõimaluste järele, sageli küsimata, kas see ülesanne on selle ühingu täita või peaks see kuuluma juba varem tegutsenud organisatsiooni tegevuspiirkonda. Seepärast tulevad kindlad piirid tõmmata (olugi avarad), millises ringis tuleb oma tööd hoida, oleks ju asjata energiakulu ja jõukillustus, kui haardaks ülesannete järele, mis teise organ. piirkonnas (kas või näiteks keedukursuste korraldamine).

Ühine mõtete vahetus sel teemil on seepärast hädatarvilik.

Üheks peamiseks ülesandeks on kodukaitse ühingutel: Aidata kaitseliitu tema tegevuses — s. o. meie väikese kodu kindlustamisel ja kaitsmisel. Ühes kaitseliiduga käsi-käes, külg külje kõrval sammuda ja teenida kaitseliidu kõrgeid aateid kohusetruult. See on see alus, millele tuleb meie tegevus rajada. Naine kui mehe abi ja tugi — neil mõlemail tuleb ühiselt tegutseda — ühisel nõul ja jõul. Kui meie selle üldise põhimõtte silme ees peame — siis aitab see meid nii mõnestki raskusest ja kõrvalekiskuvast asjaolust kergemini üle sammuda, püsimatult sihi poole.

neid hulk teostamata... Ajaga ühes avanevad võimalused kõige selle elluviimiseks.

Kodukaitse ühingu tegevust võiks jagada kahte suure ossa — erileeri — a ja b. Absoluutset vahet nende vahel tõmmata ei ole võimalik.

A alla kuuluks ideeline või selgitustöö. B — tegelik töö osakondades.

Kõige esmalt võtame vaatluse alla punkt a (leeri). Siia alla kuulub: Levitada kaitseliidu mõtet, äratada ja süvendada kodanikkudes isamaalist ja rahvuslikku tunnet ja koduarmastust. Kõigepealt peaks kodukaitseühing selle eest hoolitsema, et ühingu enda liikmed sügav-tõsiselt isamaalised oleksid mitte ükski sõnades, vaid ka tegudes, ilmavaateliselt kujutades tervikut, et üks osa teisega vastolus ei oleks. Rahvustunne ja rahva hüve hinnang peab niivõrd elav olema, et igapäevases tegevuses see ilmneks ja mitte ükski pidulikel juhtudel ei hõisataks hosianna, vaid ka äripäevaelus, oma tegevuses isamaa ja rahva ning kodu armastus igas liigutuses väljenduks, mitte aga tegudega sõnu ei annulleeritaks. Minu arvates kuulub kodukaitse ühingu ülesannete

hulka liikmete kõlblise mina tõstmine, kasvatamine ja arendamine.

Sellel alal on tegevus piirideta lai ja avar ja meil alles üsna söödis põld ees.

Kasvatamine ja arendamine.

Et kaitseliidu lipu alla koondunud isikute ja nende tegevuse peale vaadatakse kui eeskuju peale (see vaade on kaunis läbi löönud, seepärast peab iga kl. märgi kandja oma tegevust jälgima ja vaatama kaitsel. aadete prismis murdunud kiirte valguses. Ja seda selleks, et mitte varju heita sellele, kelle koht puhtuses ja valguses.

Vahendiks isamaalise ja rahvustunde tõstmisel ja süvendamisel oleksid: vastavad kõnekoosolekud, mis selgitaksid ja valgustaksid neid küsimusi ja nende tähtsust ja vajadust rõhutaksid. Kaudne töö oleks — mõjutus tunnete kaudu.

On hea, kui leiavad need kaks viisi paralleelselt teostamist. — On kindel, et mõjutused, mis tulevad emotsionaalselt, on mõjutavad kestvalt kui puhtmõistuslikult omandatud teadmised.

Isamaalist tunnet tõsta rahva hulgas ei ole üksi ühigul võimalik, vaid iga liige liikudes seltskonnas, olles töö juures ja kõikjal — võib ja peab selleks kaasa töötama. Kõige mõjuvamad abinõud selleks on muidugi kasvatajatel-emadel. On üsna kindel: millisena tahab ema oma last näha, sellisena näeb, kui pühendab kasvatajades talle täie tähelepanu, hoole ja armastuse.

Selgitus- ja süvendustööle tuleb rohkem tähelepanu pöörda kui seni.

Praegu on kõigist kodukaitseühingutest liikmeid koguarvus 3000, kuna mehi 26.358. Mõlemad arvud on väga väikesed — tuleb teha tööd ja võita kõhklejaid oma ridadesse! Eesti naine on alati olnud rahvusliku tunde õhutama ja kasvataja — olgu ta seda tulevikus veel enam.

Koosolijate nimel tänab pr. Saral meie riigikogu esimeest peetud kõne ja tervituste eest ja prl. Hinnomit kui noorte esindajat referaadi eest. Meie noored kodukaitselased — naisüliõpilased — pole keelnud oma agarat kaasabi kaitseliidule nii sanitaar- kui ka tootlusaladel. Kandku nad laiali sõites seda aadet meie kodusse.

Nendele kõnedele ja referaatidele järgnevad läbirääkimised mitmete kodukaitsetöösse puutuvate tähtsate küsimuste kohta, milledest esimesena tõstetakse üles

organisatsiooni nime küsimus.

Kuigi naiskaitseliitlased tegutsevad juba kaitseliidu uuestisünni aegadest peale, pole nad veel saanud endale õiget nime. On neid nii mitu olnud, mitu ettepanekut on tehtud, kuid ükski neist ettepanekud nimedest ei ole läbi löönud. Praegugi naiskaitseliitlastel on mitmes kohas mitmesugused üldnimetused. Kui aga naiskaitseliitlased hakkavad tegutsema ühise põhikirja

järele, siis peaks neil olema ka ühine üldnimetus, organisatsiooni nimi. Kui mehed tegutsevad ühise üldnimetuse all, siis peaksid selle endale leidma ka naised. Pannakse ette koosolekul leida kohane üldnimetus ja esitada seda sooviavaldusena kaitseliidu keskjuhatusse.

Peale pikemaid läbirääkimisi võetakse vastu Tartumaa maleva esindaja ettepanek — nimetada naisorganisatsioon „Kodukaitses“, nii kogu organisatsiooni kui ka selle vähemaid üksusi, lisades vähemate üksuste ette koha nimetuse, mis-sugune nimi siis on ühtlane organisatsioonile, kuid samal hoobil näitab ka ära, missugusest väiksemast kodukaitses üksusest on jutt.

Teiseks küsimuseks kergib üles tegevuspiiride äramääramine ja suhtumine kaitseliidule.

Riigikogu esimees K. Einbund võtab sõna ja seletab, et suureks takistuseks kodukaitsetöö arenemisel on olnud põhikirja puudumine. On loota, et see lähemal ajal vanematekogus harutusele tuleb. Tarvis on, et naised ütleksid, kas nad tahavad töötada ühiselt kaitseliiduga või eriorganisatsioonina, nagu Soome „Lotta Svärd“ ühing. Kui ta töötab iseseisvalt, siis tal peab olema oma nimi, kuid kui ühiselt, siis võib olla oma nimi või ka mitte.

Sõna võtab Soome „Lotta Svärd“ ühingu esindaja pr. Arneberg-Pentti.

Soomes Eduskunta ja presidendi poolt kinditatud seaduse järele kaitseliit on sõjaline organisatsioon. Naised sinna astuda ei saanud ja seepärast on naised loonud oma ühingu — Soome kaitseliidule abiorganisatsiooniks. Iga kaitseliidu üksuse juures töötab paralleelselt lottade organisatsioon, mille peamisteks tööaladeks on sanitaar-, moona-, varustus- ja kantseleialad. Lottade keskjuhatus töötab kooskõlas kaitseliiduga. Igal nädalal on „Lotta Svärd“ ühingu keskjuhatusel kaks ühist koosolekut kaitseliidu ülemaga töö kooskõlastamiseks. Eraldi töötamine on seepärast, et Soome kaitseliit on puhas sõjaline organisatsioon, naised ei saa võtta osa aktiivsest sõjategevusest sõduritena.

Peale seda lühikest Soome naiskaitseliidu iseloomustust algab pikem mõtetevahetus. Toodi esile arvamisi, et kodukaitsetöös maksmapandud ajutised põhimäärused on väga keerulised ja olenemine pealikutest ei ole alati soovitatav, sest pealiku veto-õigus mõjub halvavalt omaalgatustele. Iseseisev tegutsemine annaks nii paljudelgi juhtudel paremusi. Pannakse kaalumiseks küsimus, kas peab kodukaitses olema iseseisev organisatsioon ja kui nii, siis kui suur peaks olema see iseseisvus.

Läbirääkimistel tullakse ühisele otsusele, et kodukaitses peab töötama iseseisva organisatsioonina, kuid sisult jääks ta täiesti kaitseliidu hvides töötama.

Selle järele tõsteti üles n. n.

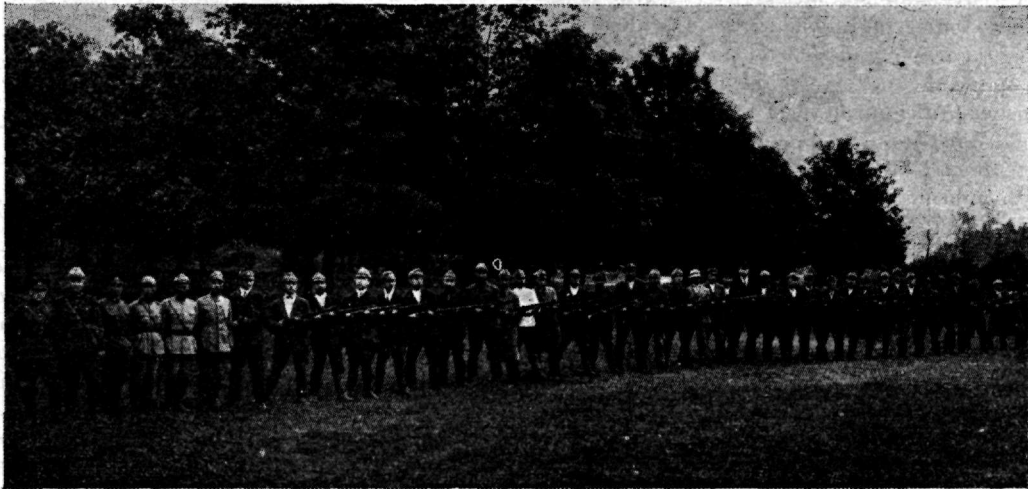
vormiküsimus.

Peetakse tarvilikuks, et kodukaitseametikohuste täitmisel kannaksid varukasidet oma malevkonna embleemiga. Ettekirjutus käsib kanda varukasidet paremal käel, kuid mujal maailmas vastavad ametmärgid kantakse ikka vasakul käel, mille järele ka mõnel pool kaitseliidus on hakatud varukasidemeid kandma vasakul käel. Selles küsimuses oleks tarvis ühtlus läbi viia. Kaitseliidu rinnamärki rinnanõelana võib kanda igal ajal.

Tehakse ettepanek, kas kodukaitseametikohuste täitmise puhuks. Peale seda, kui

mis tuleb otsustada, sest sel pinnal võivad tekkida paljud lahkavamised. Kodukaitse põhikirja kallal on töötatud juba kaks aastat ja kavandid on saadetud kodukaitse juhatusse seisukohavõtmiseks.

Pr. Saral vastab, et põhikirja kavandid on tõesti seisukohavõtmiseks saadetud, on selle järele sooviavaldusigi esitatud, kuid neid pole arvesse võetud. Lõpuks võetakse vastu otsus, esineda vastavale poole sooviavaldusega, et kodukaitse põhikirja vastuvõtmisest vanematekogus kutsutaks osa võtma kaks kodukaitse esindajat. Ühe neist saadaks Tartu kodukaitse, teise Tallinna kodukaitse, keda need ise selleks valivad.

Sangaste malevkond õppustel Sooru laagris.

Soome esindaja pr. Arneberg-Pentti on kooslijaid tutvustanud Soome naiskaitseliidu mundri saamislooga, asutakse pr. E. Sarali ettepanekul seisukohale, et meil mundrisoetamine oleks üleliigne ning tuleb jääda küllaldaste eristumärkide — varukasideme ja rinnanõela — juure. See ettepanu leidis üksmeelset toetust ning mõned väljendused selle küsimuse arutamisel olid iseloomustavad kogu selle koosoleku meeolule, nagu: „enne teeme tööd ja siis alles hakkame endale vormi muretsema.“ Teine küsimus on aga otstarbekohane riietumine, mis aga võib sündida äranägemise järele.

Järgmiseks küsimuseks tõusis kodukaitse põhikirja kokkuseadmise küsimus.

Nimelt on kaitseliidu kõrgemates instantsides teoksil kodukaitse põhikiri. See peaks olema lihtne ja selge. Kodukaitse töökava ja selle kokkuseadmise peaks võtma osa ka kodukaitse esindaja.

K. Einbund: Ma olen saanud mulje, et naised teavad väga hästi, mis nad tahavad, aga kuidas neid esindajaid valida — see on küsimus,

Veel tuuakse arutusele küsimus, kas ja missugune karistus määrata kodukaitsele, kui ta ei täida oma kohuseid.

Naiskaitseliitlastele karistuse määramine on nimelt õige valus küsimus. Arvatakse, et mõnikord mõjub südamelepanemine. Tuuakse esile mitmesuguseid mõtteid. Pr. E. Saral väidab, et karistuse määramine on õige raske. Tartus pole veel ette tulnud juhtumust, et kodukaitselane oleks väärinud karistust. Naine on koduste töödega rohkem seotud kui mees ja on ka muid vabandavaid põhjusi, kuidas tuleb esile lodevus, siis peaks süüdlane lahkuma või selleks sunnitama. Naine peab oma kohustest aru saama.

Selle seisukohaga ühinevad ka kooslijad.

Proua E. Saral teatab koosolijatele, et Soome „Lotta Svärd“ ühingu keskjuhatuselt on saabunud kutse Eesti kodukaitse esindajate küllasõiduks Soome lottapäevadele Kuopios. Palutakse nimelt kaht esindajat kodukaitse keskkorralduse poolt ja kaht naiskülalist igast malevast. Malevatele on see kutse laiali saadetud.

Sama kutset kordab suusõnaliselt pr. Arneberg-Pentti. Räägib, et Soome lottad ootavad külla oma kaasvõitlejaid siitpoolt lahte ja ütlevad juba ette südamliku „tervetuloa“.

Tehakse ettepanek, et Soome sõitjad ise omavahel korraldaksid nõupidamise sõidu asjus. Kokkutulnuile kodukaitselastele ütleb pr. E. Saral südamliku tänu tehtud töö eest, mis olgu tulevase ühise töö vundamendiks. Teeb ettepanu läkitada riigivanemale tervitustelegrammi, mis-sugune ettepanu kiiduavaldustega vastu võetakse.

Koosoleku lõpus lauldakse hünni.

Ülemaalisel kodukaitse esindajate koosolekul 18. juunil 1927. a. vastuvõetud otsused, mis

esindatakse sooviavaldustena kaitseliidu peastaabile:

1. Kaitseliidu kõrval moodustatud naisorganisatsioon tegutseb „Kodukaitse“ nime all.

2. Kodukaitse on iseseisev organisatsioon, kel oma keskkorraldus, mis moodustatud kodukaitse malevate esindajatest.

3. Kodukaitse malevkonna liikmed kannavad välismärkidest kaitseliidu rinnamärki ja käesidet vastava malevkonna embleemiga.

Koosolek peab soovitavaks kodukaitse põhikirja vastuvõtmisel vanematekogus koosolekule kahe kodukaitse esindaja kutsumist, üks esindaja Tallinna kodukaitse malevast, teine Tartu kodukaitse malevast.

Valga maleva kaitseliitlased suvilaagris.

Valga linna ja Sangaste malevkondade suvilaager oli 2. ja 3. juulil. Laagri asukohaks oli valitud ilus tammik Sooru asunduses, mida ühelt poolt piirab kuusetihnik ja teiselt poolt Emajõgi oma looduse iluga, keskel avar plats väikese võsastikuga ja kohati murumaa, mis nagu loodud õppuste ja sportimise jaoks. Tööpäevad nende inete esilsade vaevatud kätega istutatud tammede ridade all, jäävad ilusaks mälestuseks laagrist osa võtnud kaitseliitlastele.

2. juuli varahommikul Sangaste malevkonna malevlased hakkasid kogunema laagriplatsile üksikult ja salkadena. Laagri algus oli määratud kella 9 peale ja laagri lipu ülestõmbamisega, mis maleva pealiku major J. Hiobi juuresolekul

sündis, tunnistati laager avatuks. Selleks ei soovinud keegi hiljaks jääda. Ilm oli ilus, selge ja päike kõrvetas juba varakult. Ennemalt avaldati kartust, et paljud töö juurest ära ei raatsi tulla. Aga eksis see, kes nii mõtles. Meeltulendav tunne asus rinda, kui näha oli, et kaitseliitlasi voolas kokku õige rohkesti, mis oli tunnistuseks, et kodukaitse kohustus nende südämel lähemal on, kui muu töö või kodused mured. Nad jätsid mõneks päevaks need asjad harutamata ja tõttasid laagrisse, et õppida ja valmis olla isamaa kaitseks! Laatre valla kaitseliitlased olid pea viimaseni tulnud, isegi orkester ei puudunud neil, see oli palgatud ja selle saatel tulid nad laagrisse ja läksid ka ära. Ja see

Valga kompanii lõunavaheajal Sooru laagris.

orkester lõbustas laagrisolijaid õppuste vaheajal ja söögitundidel ning õhtul tule juures tantsiti selle orkestri saatel.

Peale laagri avamist luges laagri pealik leitnant A. Sõster (Sangaste malevkonna pealik) ette käsukirja ja kohe tehti õppustega algust, mis oli ühtlane kaitseliitlastele igas vanaduses. Nende keskel oli vanu hallpäid, kuid rõõmus meeleolu ja suur töötahe valitses nende kõikide hulgas. Majandusülem hra Max Steinfeld, Sangaste kompanii pealiku abi, askeldas supikatla lähedal ja jagas kodukaitsele käske lõunasöögi valmistamiseks. Tema abi K. R. Ruus, Valga

avaras saalis ettelugemisi, kuni ilm selgus ja lubas vabas looduses õppusi pidada.

Sanitaarosakond puudus esialgu, mil mõned kaitseliitlased kuumuse käes nõrkesid, aga pärast tuli kohale suurel arvul.

Malevlaste toiduvalmistamise olid enda peale võtnud Valga, Laatre ja Kuigatsi „Kodukaitsed“. Selle ülesandega said nad kiiduväärselt toime. Toitlustamiseks olid neil võetud kaasa kõik sööginõud, nõnda et malevlastel omi tarvitada ei tulnudki.

Sise- ja vahikorra pealikuks oli res.-leitn. A. Evertson.

Valga malevlased laagritule ääres Sooru laagris.

linna malevkonna pealiku abi, toimetas puude juurevedu ja korraldas söögilaudade kohalepanemist.

Õppuste pealikuks oli määratud Valga linna 1-se kompanii pealik kapten H. Leiur.

Peale lõunat jõudsid Valga linna malevkonna malevlased laagriplatsile. Nende hiljaksjäämist tuleb seletada veoabinõude puudusega.

Õösel hakkas vihma tibama, mis muutus päris valinguks, nii et pidi otsima varju lähemas koolimajas, mis oli reserveeritud selleks otstarbeks.

Vihmase ilma tõttu ei saanud teise päeva hommikul välja minna, vaid peeti koolimaja

Ei möödunud laager ilma karistamiseta. Öösel võeti sõnakuulmatutelt püssid ära ja saadeti magama, nendele valvet juure pannes. Viimane ei tohtinud enne lahkuda kui süüaluse üle ülema poolt vastav otsus oli tehtud.

Otse üllatav oli kuulda ja näha, kui Laatre ja Kuigatsi naisorganisatsioonid laagrist lahkusid, et siis ei jäetud Valga naisorganisatsiooni mitte jumalaga, vaid jällejägemiseni! Jällejägemiseni järgmises laagris, olid nende viimased sõnad. Veel tugevad käepigistused, paremad vastastikused soovid varstise jällejägemise lootusega, ning lahkusid orkestri saatel.

S.—

N a l j a d.

Isa (pojale): Sina pillaja! Oma suure palga juures pole sa kokku hoidnud veel pennigi.

Poeg: Kuidas nii. Alles läinud nädalal hoidsin kokku 10 marka, kui saatsin sulle kirja ilma postmargita.

* Sama mõõduga.

Kuskil sõjaväes oli kõversilmadega kolonel. Tema rügementi toodi kord noori sõdureid.

Üks sõdur oli punapäine, mis kolonelile kuidagi ei meeldinud. Kord küsitleb ta punapealist sõdurit:

„Olete naisemees?“

„Just nii.“

„Kas lapsi on?“

„Just nii. Kuus tükki.“

„Kas kah punapäised?“

„Kõik punapäised, kuid, jumalale tänu, kõversilmalisi pole ühtegi.“

*

Kindralstaabi-kolonel

Jaan Rink †

Surm ei tunne halastust.

Ta niidab vanu ja noori oma armutu vikatiga.

Ta niitis meie hulgast täisjõulise töömehe kindralstaabi-kolonel Jaan Rinki ta 41. eluaastas.

Tuletades meele seda kaotust, ei saa mööda mõttest, et seekord oli surmavikat eriti halastamatu, riisudes meie vabariigi ohvitserkonnast mehe, kes veel palju oleks suutnud töötada meie kodumaa kasuks, valmistades ette ja kasvatades meie kodukaitsjate juhte, istutades nende südameisse seda palavat isamaa-armastust, milles tuksus ta enda süda.

Kandes Jaan Rinki 2. augustil s. a. külma maamulda, võis veendumusele jõuda, et meie rahvas hindas seda meest ning ta tööd, et ta oli täiel teadmisel sellest, keda ja mida ta mattis Jaan Rinkiga. Olles kaastöölisele sõber, alluvatele ja kasvandikkudele isaks, mõistis kadunu luua selle vahekorra kõigiga, kellega tal oli kokkupuutumist, mis on kasuliku ja tagajärjerikka töö ja tegevuse aluspanniks, mõistis olla paljunõudja ja seda siiski nõnda, et käsutäitjal oli tundmus, nagu ei täidaks ta antud käsku, vaid toimiks oma vabal tahtmisel kogu andumusega ülesandele, kodumaa pärast ja jaoks. Seda erilist oskust peab hindama kõrgelt, ning seda hinnataksegi sellaselt, nagu annavad selget tunnistust kadunu kalmukünkal kindral Põdderi poolt öeldud sõnad: „kolonel Rink oli üks vähestest, kelle kohta ma kogu oma teenistuse ajal ta alluvailt pole kuulnud ühtki laitvat sõna, kuigi ülemuse kohta ju ometi nii kergesti libiseb huultelt etteheide või halvakspanu“.

Sügava lugupidamisega mälestab kolonel Rinki ka kaitseliit, kellele ta alati ja ikka vastu on tulnud suurima lahkusega, lubades talle kursuste pidamiseks õpperuume, kursuslastele kortereid, laskevõistlusteks õppeasutuste tiire jne.

Sügava lugupidamisega mälestab kadunut igatüks, kellel temaga oli kokkupuutumist — alluv, õpilane, sõber ja tuttav, sest ta süda oli soe igale, kes ausalt astus ta ette, sest et ta rinnus tuksus õige Eesti mehe õiglane ja vapper süda.

See süda ei tuksu enam, ent kustumata jääb mälestus sellest kord rõõmsalt ja elujõuliselt tuksunud südamest.

Kaitseliidu noorte laagrist Värskas.

1.

Kolmanda lennu laagri algpäevad.

Tänavusuvine kaitseliidu noorte sõjalise ettevalmistuse töö nende Värskas laagris hakkab jõudma ligikaudu poole peale. Ettekatsetatud viiest lennust on juba kaks läbi lastud ja kolmas praegu käsil. Käesoleva lennuga jõudis õpilasi laagrisse järgmiselt: Sakala malevast 43, Saaremalt 20, Pärnu linnast 20, Järvamaalt 12, Läänemaalt 6 ja Tartumaa 1.

Kui esimese lennu kohta võis ütelda, et see oli peajasjalikult Põhja-Eestist, siis teine lend esindas Lõuna-Eestit ja kolmas — Lääne-Eestit. Vaatamata sellele, et iga lend seisab koos mitme maleva noortest, kes erinevad üksteisest aastatelt, saadud hariduselt ja kasvatuselt ning oma ilmavaatelt, siiski iga lend omas erineva ja iseloomustava üldilme. Üksikud erandid sulasid kokku üldsusega ja kogu lennust võib rääkida kui ühest tervikust.

Esimene lend kehastas elavat, tegu võimsat ja püüdlikku noorsugu, kelle juures read peagi koondusid ja kõik täie andumuse ja innuga rühkisid ühise eesmärgi poole. Sõbralik vaim ühendab kõiki vaatamata rahvuse, seisuse ja hariduse peale. Töötahe ja selle tulemused olid ülatavalts head.

Teine lend kannab täielikult akadeemilist pitsatit. Rahulik, hoolikas, soliidne oma töös ja meelelahutustes. Iga vähematki õppust võetakse tõsiselt ja omandatakse põhjalikult. Arusaamine üksteisest ja oma juhtidest suurepärase ja vastavalt sellele ka läbisaamine kaasõpilastega ja juhtidega.

Kolmas lend ei ole enam nii avameelne. Iga õpilane kujutab enesest juba väikest kindlust, mida tuleb võita järjekindlalt. Puudub nagu usaldus uute kaaslaste ja juhtide vastu. Nõiakepp tahab vägisi kriipsu tõmmata õpetajate ja õpilaste vahele. Alles mõnepäevase koosviibimise ja ühise töö järele võtab üksteisest arusaamine maad ja sellega ka usaldamine. Jäeb maksma vana tõde: töö ühendab mehi ja kasvatab arusaamist üksteisest.

Kolmanda lennu töö viiakse läbi samadel alustel kui eelmiste juures. Vaatamata õpilaste kaunis soliidse ettevalmistuse peale (puhtnoorte õppuste peale kulutatud aeg kõigub 70—150 tunni vahel) on tarvilik põhjalik tutvumine kõikide aladega, sest ühelgi alal ei olda täiesti kindel. Erilist huvi pakub taktikaline väljaõpe, mis õpilasi täiel määral kaasa tõmbab, ja laskeasjandus.

Ei saa jätta märkimata, et osa õpilastest maastikul tunneb end võõrana, vähemalt esialgu. See näitab, kui hädatarvilik on enne taktikalise väljaõppe juure asumist (selle sõna kitsamas

mõttes) läbi minna maastiku tundmaõppimise eelkursus, et õpilastel avada silmad maastiku kui lahingolukorra ühe tähtsama elemendi peale ja anda nendele praktilisi oskusi tegutsemiseks väljaspool igapäevaseid elutingimusi.

Mis puutub kolmanda lennu igapäevasesse elusse-olusse, siis toob siia palju elevust härra sõjaministri kindral Reegi Värskas viibimine.

Lugupeetud kindral viibib küll ametlikult puhkusel, kuid väsimatu töömehe puhkus erineb tunduvalt tavalisest „patisakste“ omast. Ei ole tähtsamat toimingut ega tegevust, kuhu ilmumiseks ei jatkaks temal aega ega head tahtmist, et mõne julgustava ja ergutava sõnaga kaasa aidata töö paremaks kordaminekuks.

Puhkuseks võiks võtta vast pea alalist värskes õhus viibimist ja et härra kindralil on siin „oma“ laagris võimalus mõneks tunniks maha visata kuub seljast, et liikuda vabalt särki väel.

Ei saa jätta alla kriipsutamata kindral Reegi sooja osavõttu kaitseliidutööst ja jätta märkimata vastutulelikkust ja kaasabi, mis üles näidatud kõikidel aladel. Pea iga võimaluse juures külastab härra minister kaitseliidu laagrit, et ligemalt tutvuda meie noorsoo elu-oluga.

Meeldiva üllatuse valmistab pühapäeva, 31. juuli hommik. Malevlased viibisid veel kosutava une kaisus enne palava päevatöö algust, kui ülestõusmise tunni lähenemisel tavalise korrapidaja vilesignaali asemel mähedad ratsarügemendi orkestri helid aknaist ja ustest sisse hoovasisid.

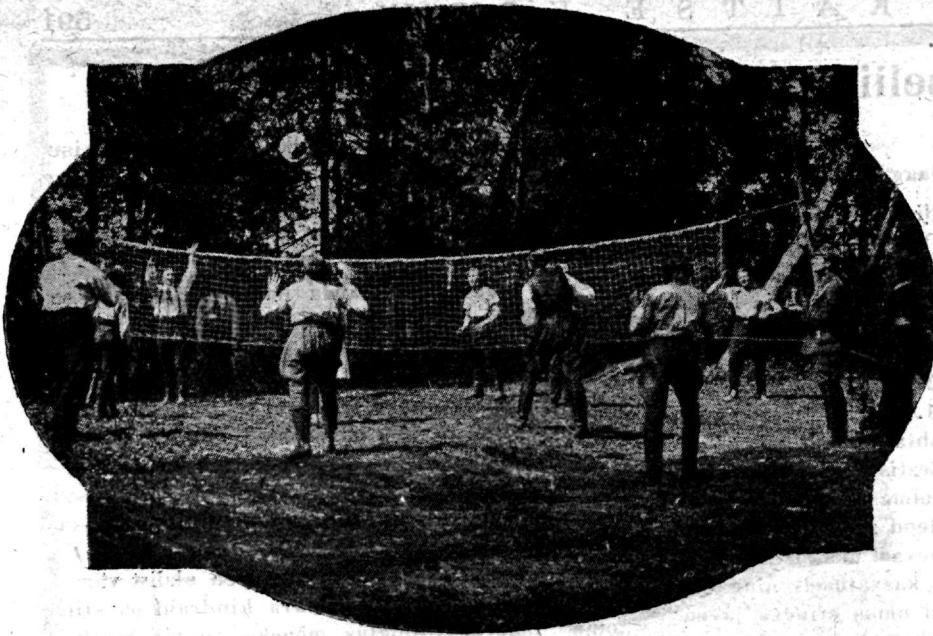
Üllatud malevlased küsivad: „Mis puhul see?“ Peagi selgub, et härra sõjaminister saadab oma pühapäevahommikuse tervituse kaitsemalevale...

Nii mõnigi soe sõna tuli kuuldavale üllatuse autori aadressil...

Kui laagri meeskond samal hommikul rivenud eellõunastele õppustele minekuks, ilmub kohale härra kindral ja peab lühikese, kuid mõjuva kõne, milles öeldud muu seas:

„Olen vana sõjamees, kes kaks sõda läbi teinud ja kellel rida rahuaegseid teenistusaastaid selja taga. Olen seni käinud põhimõtte järele: alati tõtt välja öelda otse näkku. Tuli vahel kannatada selle tagajärjel, kuid siiski ainult võitsin selle tõttu. Sama avalik olen teie vastu, noored malevlased, ja märgin ära teie puudused. See ei ole hukkamõistmine, vaid sõbralik nõuanne, sest kus leitakse vigu, seal on võimalik neid ka parandada.

Meie kannatame distsipliini ja korratunde puuduse all, eriti meie noorem põlv. Eraelus, alates juba perekonnast, kohtame igal sammul seda nõrkust. Selle pahega tuleb võidelda ja seda võita. Kaitseväge ja kaitseliidu noorte laager on kohad, kus õpi-

Ülal:

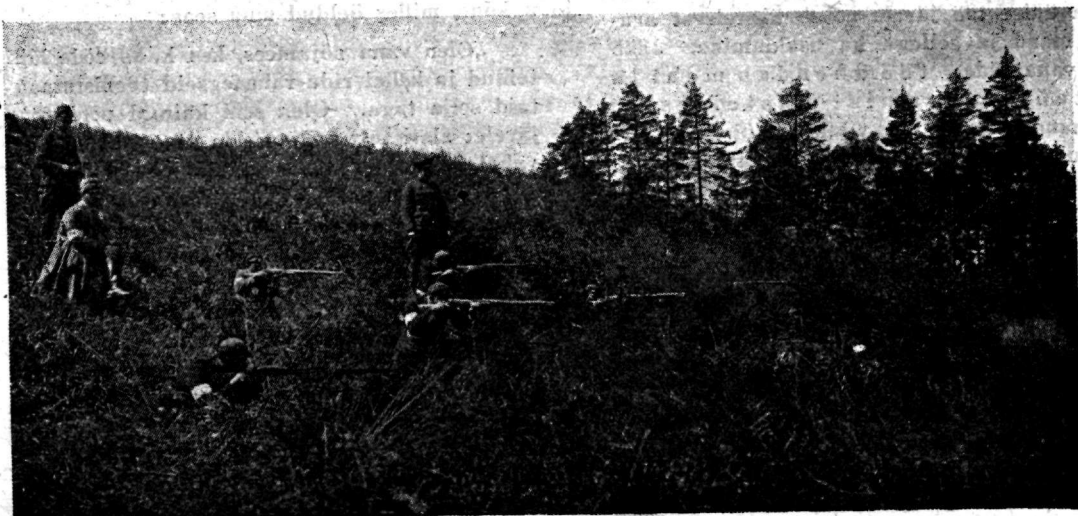
Volleypalli mäng Koeru malevkonna laagris.

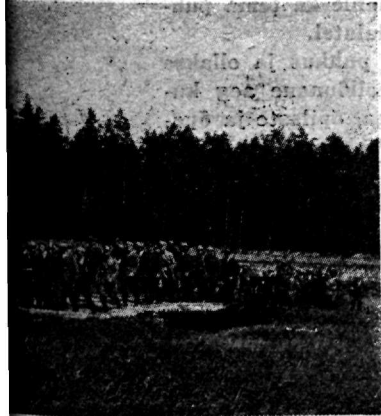
Ülal keskel:

Õppustelt tulek Aegviidu laagris.

All:

Grupp Jänedä põllutöökooli õppureid Tapa malevkonna laagris.

Ülal:
Üksikmehe taktikaline ettevalmistus Aegviidu laagris.

Keskel:
Spordivõistlused Aegviidu malevkonna laagris.

All:
Mängud Koeru malevkonna laagris.

takse korrale, kust viiakse kaasa need hädatarvilised harjumused. Distsipliini ja korda ei ole üksi siin tarvis, vaid teie vajate seda veel enam pärastises elus.

Samuti on tarvis kasvatust ja täiendust esinemises ning ülalpidamises. Siin on veel vaja juure omandada enesevalitsemist ja enesepiiramist. Elus omab suure tähtsuse just esimene mulje ja see esimene mulje saajakse meie välimusest ja ülesastumisest. Arusamine ja õige hindamine tuleb alles pärastpoole.

Teil, noortel malevlastel, on esimeseks kohuseks vabaneda nendest pahedest. Võtke esekuju oma juhtidest ja õpetajatest.

Kuid pidage meeles, et välimus ei ole laagritöös kõige tähtsam, vaid õpetus. Kõige tähtsam ülesanne on tarvismineva sõjalise ettevalmistuse saamine.

Nii ühes kui teises soovin teile kõige paremat kordaminekut!

Härra ministri lahkumisel algab kibe töö ja õppeplats kohab pea malevlastest, nagu sipelgapesa. Õppeprogramm on laialdane ja aeg äärmiselt piiratud, mis tagajärjel tuleb võtta appi nii mõnigi tund pühapäevadest ja laupäevade õhtutest.

Et kindral Reek'i sõnad ei langenud kaljusele pinnale, näitasid järgnevad õppetöö tunnid ja nende tagajärjed.

R. L.

2.

Kaitseliidu ülem noorte laagris.

Kahekümnenda heinakuupäeva — uue nädala algpäeva — varajane hommik, kuke- ja koidu ajal. Malevlased ja nende õpetajad viibivad sügava une kaisus. Eel seisab tähtis päev — enne lõunat veel viimsed kordamise tunnid ja peale lõunat algab ägedaim lahing kogu laagriaja kestes — heitlus katsekomisjoniga. Nii mõnedki malevlased sooritavad unes eelkatseid: „Vene vintpüss seisab koos...“, „Parempool!“ „Otse meie ees üksik puu, sellest kaks sõrmetäit paremal liivaküngas...“ jne. Jah, töö on tõsine; isegi unehõlmas ei unustata seda.

Järsku kuulduv õues iseäraline vürin. „Aeroplään“ vilksab mõne erksaunelise peast läbi ja pöördakse rahulikult teine külg. Siiski, too vüristaja piirab tihedalt kaitseliidu barakki ja vaikib järsku. „Kolonel Unt'i auto!“ hüüab kpt. A. Jah, kui „suurte sakte küüdimees“ nii varajasel tunnil kohal, siis peab midagi lahti olema. Et seda ongi, selgub pea, sest varsti on kuulda korrapidaja raporteerimist.

Kaitseliidu ülem, kolonel Roska on kohal.

„Mis tehakse? Kuidas elatakse? Kuidas läheb?“ Kiired küsimused järgnevad üksteisele. Nagu näha, noorte kaitseliitlaste elu ja laagritöö

ei ole rahu annud härra kolonelile ka tema puhkuse- ja tervisravitsemise nädalatel.

Napilt pooleteisetunniline puhkus ja ollakse jalul koos noortega. Kogu eellõunane aeg klubis ära tutvumiseks laagrieluga, õpilaste ja õpetajate tegevusega ning ümbruskonna tundmaõppimiseks.

Kell seitse rivistatakse laagri meeskond üles õppustele minemiseks. Ka kaitseliidu ülem on seal. Lühikeses kõnes tänab ta malevlasi tehtud töö eest ja soovib jõudu edaspidiseks heaks kordaminekuks. Ka siin leitakse mahti koosolejaid tutvustada kaitseliidutööga ja selle sihtjoontega.

Keskpäeva ajal on „laagri“ lõunasöök. Süüakse suurtest paakidest ja mitmekaliibrilistest plekkaldrikutest sõdurite katlas valmistatud toitu. Leiba tuleb peaaegu käega murda. Kui laager, siis juba laager. Missuguses olukorras õpilased, samasugustes tingimustes elagu ka juhid.

Otsekohe peale lõunat algab laagritöö viimne ja tähtsam silmapilk — katsete sooritamine. Kogu aeg viibib kaitseliidu ülem katse toimetamise juures. Kord siin ühe, seal teise eksamineeri juures; siis jutupuhumine malevlastega, huvitavalt küsimuste läbiharutamine ja selgitamine... Nii lendabki mööda esimene päev, kuni õhtul vihmahoog barakki peletab ja sellega taevataat katsevaheaja ette kirjutab „kuni homseni“.

Peale õhtusööki viibitakse koos pealikutega ja katsekomisjoni liikmetega „klubis“ kuni hilise tunnini. („Klubi“ erineb teistest omasugustest tubadest pika söögilauaga, kahe pika pingiga ja kaljavaadiga.) Elavas jutuaajamises ja arutustes mööduvad tunnid kiiresti.

Lühike on laagritöö, sama lühike kui päevgi. Kell kuus algab jällegi kibe sooritamine ja jõukatsumine. Kolonel Roska ei tihka minutikski lahkuda noorte malevlaste hulgast. Jatkub igaühe tarvis julgustav, selgitav ja juhtiv sõna. Nii mõnelegi selgitatakse ära seni udune küsimus.

Kell 12 on katsed õnnelikult läbi. Kell 14 rivinevad õpilased viimast korda lahkumiseks üles, kus kaitseliidu ülem neid soojade sõnadega tänab tehtud töö ja nähtud vaeva eest. Veel viimased vastastikused paremad soovid ja kõik koguvad kol. Roskaga eesotsas Värskas sadamasse, kust õpilased algavad oma „merereisi“ peale 10-päevast tolmuses „Sahaaras“ viibimist Tartu poole.

„Aeg kaob kiirelt...“ kõlavad helid üle Värskas lahe...

Veel mõned tänusõnad ja soe käepigistus pealikutele ja instruktoritele ning ka kolonel Roska lahkub Värskast.

Nii külastavad juhid, külastavad õpilased meid, tuues elevaid silmapilke laagri töörikkasse ja ühetoonilisse ellu.

R. L.

Pildikesi Värska suvelaagrist.

Noored malevlased võitlevad vapraalt kogu päev.

1) hommikul — lahinguväljal sipelgaga,

2) lõunalaul — lõunalaas tindiga ja

3) õhtul — kartulitega (homse päeva supiks).

Noorte teine lend Värskast.

Teise lennu iseäraldused.

Kaitseliidu noorte teine kursus ehk lend Värskas kujunes peaaegselt Tartu maleva koonduseks. Sest 115 malevasest oli 103 Tartu malevast, kuna 7 Pärnust, 4 Petserist ja 1 Narvast oli. Nimetatud kursus oli erinev esimesest koosseisu poolest ja on seda ka järgmistest lendudest. Millalgi ei kogune niipalju ühe linna noori korraga kokku ja millalgi ei näe laager korraga niipalju üliõpilasi ning selle eritiüpi — vabadussõjast osavõtnuid, kellel jäänud teenida mõni päev või kuu reservi arvamiseni.

Tervelt nelikümmend üliõpilast oli teises kursuses, kes olid lühemat või pikemat aega teeninud vabadussõja ajal. Nendest enamik isegi liinil olnud, kuid juhuse tõttu lahingutest mitte osa võtnud. Seepärast oli neil tarvidus uue korralduse järele anda ära eksam noorsõduri kursuse ulatuses, et pääseda reservi. See on hea soodustus, kuid ühtlasi ka õiglane vastutulek vabadussõjalastele, sest mis oleks nende elust siis veel järele jäänud, kui nad oleksid pidanud teist korda omas elus katkestama õppimise ja jätmata teenistuskohad ning mitmed isegi perekonnad.

Ja sellest seisukohast välja minnes koguvadki tudengid-sõdurid-vabadussõjalased teise kursuse esimesse rühma. Neist saab terve rühm. Tore on vaadelda neid: kuidas sulavad nad kohe üheks pereks, kus ei ole vahet ühegi vahel. Olgu see tudeng EÜS'ist, „Sakalast“, „Ugalast“ või kogudest, kõigil on ühine keel ja „komanks“. Leivakott on ühine ja habemenuga ühes vahupotiga ühine. Suitsukarp on kõigile ja puhastatud hee-

ringast jätkub tervele jaole. Kas keegi pani pahaks, kui teine küsis puuduvat asja?! Nägite seda?

Vaadake, see ongi see üksmeel ja sõbralikkus!

Sealsamas teises rühmas ja kolmandaski on noored õpilased. Nad on lõpetanud keskkooli. Palju erinevaid tüüpe. Pahnitsevad omavahel sõbramehe poolest, aga sulavad jälle ühte.

Ja keda ei näinud sellel kursusel: kooliõpetajaid, kelle omad õpilased samal kursusel, ülikooli lõpetanud arste ja teisigi teadlasi: keemikud, metsateadlased, juristid, filoloogid. Kõik vanemad mehed, kellel oma kümme semestrit ja rohkemgi seljataga. Noored koolipoisid, kes kasvult alles arenematud ja kelle turjale püss vajutab kuumal ilmal kolesügava laigu. Sealsamas poiss, kes kasvanud kui malts poolviludas ruumis, kusjuures jalgade pikkus on kaks kolmandikku tervest kehast. Kõigub kui astub.

Oli ka neid, kes viimasel ajal pole kooli saanudki. Kuid hirmus vähe ja nad sulasid ära teiste sekka. Võtsid kõik kombes ja korra üle ning palun väga — tehke mõni kindlaks, kes koolipoiss, kes mitte!

See kokkusulavus teisel lennul oligi aluseks, mis lubas teha tagajärjekast tööd ja hoida alal võimalikult lõbusat meeleolu.

Käsk on igale.

Sa Jumal küll: inimene on mitu aastat kogunud oma kõhu peale ränka rasvakoormat ja südagi tahab minna rasva. Ning korraga ei

hooli su rasvakoormast enam keegi: muudkui panevad maha marssima mitu kilomeetrit ja kui seal kõik omad vigurid oled teinud, kutsuvad koju ja panevad sporti tegema. Isiklikult olen spordiplatsist ikkagi mõnikümmend sammu eemalt mööda läinud. Millegi pärast ei sobi see ala minu närvidele. Aga nüüd ütlevad, et määruks on ette nähtud teatavad normid ja üheksal alal tuleb sooritada eksamid. Kas võib olla käsule mitteallumist? Ei või! Ja vaadake sellepärast see lugu nii läkski, et kõik pidid tegema sporti. Noh, kui oled niisugune keskpärane, s. o. ei ole suurelt võtnud rinna alla rasvaaineid ja kätt kas või sulevarre või raamatuhoidmisega harjutanud, siis saad veel kuidagi hakkama.

Sõber õpetab võttes ja nagu seda nimetatakse — tehnika kätte. Harjutad niiviisi paar õhtut ja norm ongi väljas. Koolipoisid sunnikud on järjest seisnud muudkui spordi sees ja seepärast nemad sugugi enne ei jätagi, kui pole saavutatud tagajärg hea. Aga ütlege, mis teeb see paks härra, kes ise oma raskusega kaalub rohkem, kui kolm koolipoissi kokku?! Kui ta ennast meetrit poolteist köit mööda üles on rebinud, siis oled kindel, et tuleb maa peale maha kui Vene kirves. Või laske sellel tõmmata lõuga kuus korda kangi peale! Ta on ennem valmis kuus päeva maa all olema, kui kangile tõusma kuus korda. Aga käsk on käsk ja see peab täidetud olema! Seal jälle suur pikk vivalik. Jookseb sada meetrit. Sul tekib arvamine, et kaks sammu ja lõpp on käes. Aga võta näpust: juba ühe koiva ülestõstmine võtab nii palju aega, et lühem ja ergem mees teeb selle aja sees neli sammu ja jõuab mitu sekundit varem kohale.

Oleks nüüd olnud ainult need alad spordilt, saaks kuidagi veel välja, aga tervelt üheksa ala!

Erialaline töö.

Nad ütlevad küll, et ega see eriala, mis tsiviililus nii tähtis, sõjaväes palju ei loe. Aga näete — luges! Iseäranis eksamitel. Kohe küsiti: kes on ajaloolane? Kui niisugune mees leidis, siis pidi see pikalt ja laialt seletama ajalugu. Ja jälle keemik. Tema pidi teadma püsirohugi segu. Mõni mees oli löönud keemilised formelid kõik välja ja eksamineerija pidi tükk aega järele mõtlema, kas see oli ikka püsirohuga ühenduses või kõneles formel millestki muust.

Ning katsi metsateadlasele kõnelda metsas õige tee leidmisest! See on ise juba kompass. Vii ta barakist mitme päeva tee eemale — ikka tuleb tagasi. On juba sarnane nina. Eriliselt kasu oli neist käändude juurimisel. Ainult juristidel tuli suu pidada. Sest sõjaväes peab igamees enda eest „just nii“ üttelema. Advokaati seal kellelegi tarvis ei ole.

Hea tuju.

Usun, et sellega on kõigil selge pilt sellest, missugune oli teine lend. Instruktorid-ohvitserid sulasid kohe selle lennuga ühte. Nende väsimata töö oli sellegagi tänatud, kui neid kuulati ja kõike nagu suu ja sülega ahmiti ja endasse imeti. Ma ei kujuta ka ette muidu nende kannatust. Saan aru sellest, kui inimene on pandud kaitseväljast õpetama aastaks või poolteiseks. Ta teab, mis tal teha. Igapäev on midagi uut ehk vähemalt on teadmine, et enne teatavat aega pole midagi uudist. Ikkagi needsamad inimesed, keda tunned juba läbi ja läbi. Aga siin: kümme päeva on läbi ja juba tulevad uued. Jälle võta otsast kinni. Jälle tunne alguspäevi ning hakka sisse elama ning jälgi noorte tegevust ja isetegevust. Kasvad nendega kokku. Kuid seal-samas on kell löönud ja saada ära need inimesed, kellelega oled saanud koos töötada lühemat aega, kuid lõbusa meeoleolu juures.

Niivõrd head vahekorda ei ole vist küll kuski ülemate ja alluvate vahel, kui oli seda teisel lennul.

Kuid ärge nüüd kohe mõttele tulge ja ette kujutage, nagu oleksid ülemad ja alluvad teineteisel kaela ümbert kinni olnud ja seega muudkui kudrutanud see kümme päeva. Tühi jutt puha. Ülemus oli ikkagi ülemus. Kuid vahe seis ainult selles, et alluv igast liigutusest ja ülemuse silmavaatest välja luges, mida ta tegema peab. See oli lihtne vastastikune arusaamine ja teineteise hindamine.

Kui niisugune hindamine ja arusaamine ning tung kõike ammutada, mis teada ei ole, ka igalpool kaitseväes oleks, siis võiks kaitseväe teenistusaeg olla palju lühem ja sõdurite teadmised kolm korda kõrgemad.

Kõrged ülemused noorte juures.

Teisele lennule sai osaks kaitseliidu ülema kolonel Roska ja staabiülema major Maide külaskäik. Mõlemad tutvunesid kohapeal laagri olukorraga ja kaitseliitlaste intensiivset tööd oma silmaga nähes võisid nad oma rahulolu kaitseliitlastele isiklikult ja otsekoheselt väljendada. Juba see teguviis näitas, et kaitseliitlastest tahetakse kasvatada teadlikke kodanikke, kellele ülemus on juht ja parem sõber ning nõuandja, kuid mitte mingi kaudne suurus, keda ainult paraadil näha tohib. See on terve vaimu tunnusmärk!

Katsed.

Imelikul kombel närveerisid paljud enne katseid rohkem, kui mõnel muul eksamil. Vististi harjumata olukorra tõttu.

Katsekomisjon koosnes kaptenitest: kapten Reinhold, kapten Parts ja kapten Volt. Ärge mõtelge, et kerge on eraelust tulla ja 10 päevaga omandada kõik need maneerid, mida nõuab kait-

sevägi. Tervitada nii, et kõrv püsti ja käsi taga käib, kui vibu ning täis jalg vastu maad muudkui tümpsub. Mine niiviisi üksinda kesk lagedat platsi ja sa tunned enda peal kohe saja kaasmalevlase pilke ning eksaminaatori uurivat silma, kelle eest ei jää kõrvale ükski vääratus.

Aga õpitud oli hästi. Kui mõni mees järjekindlalt parempoole asemel pahempool tegi, siis tuli see erilisel „jampsimisest“, kuid keegi ei ütelnud, et riigivanemaks on „vististi Päts“. Ning sellest see tuligi, et eksamikomisjoni korralikud nõudmised täideti malevlaste poolt hästi ja 110 malevlast said neljakuulise soodustuse, kuna 4 malevlast kahekuulisega leppima pidid ja üks läbi kukkus.

Lahkumise raske silmapilk.

Kui oled saanud kokku kasvada eluga ja ülematega, siis kõlab komando ja rivistumine sünnib juba väljas, et ära minna ja jäädavalt. Viimane äratub erilise raske ja kurva tunde. Näed koguvat ülemaid trepile ja instruktore-allohvitseri ettetuppa. Viimastega jätab jumalaga kasarmus, sest nemad kavatsevad jääda barakki, kuna ohvitserid sadamasse kaasa tulevad.

Laagripealik kapten Parts annab attestsioone sõbralikus toonis ja nimetab esimest rühma paremaks rühmaks, kuna esimesel lennul kolmas rühm see olevat olnud. Loodab, et kolmandal lennul teine rühm paremaks on. Üks peab ju ikkagi see olema, keda eeskujuks seatakse. Niisama, kui õppekompaniile eeskujuks seati kaitseliitlasi!

Kolonel Roska ise ka. Tema ei ole veel raatsinud laagrist lahkuda. Oli eksamil t terve päev, nagu oleks see tema kohus. Oli õppustel ja oli tundidel. Ikkagi kolonel! Ja niigi lahkumisel. Käseb võtta kaasa siit ainult head ja halba maha puistata siia Sahaara kõrbesse, kuumma liiva!

Aga küsige, kas on ühtki meest, kellel oleks sealt kaasa tuua halbu mälestusi!

Kui selg baraki poole oli ja ruumid nii õudsel tühjaks jäid ja sul teadmine oli, et siit jäädavalt lahkud, oli natukene imelik. Kurgus ei olnud seekord küll tolmu, aga midagi oli. Laul tuligi nii sentimentaalsena poiste hääletorudest.

Ja kui kõik ülemad, alates ligematest õpetajatest-jaoulematest, kuni eksamikomisjoni liikmeteni ja lõpetades kaitseliidu ülemaga, olid kogunud sadamasillale ning mehed kõik laeval olid, siis oli lahkumise tipp. Vastamisi tungisid pilgud sillale ja sillalt laevale.

Laevarattad andsid esimesi lööke ja kurblik jumalagajātu laul: „Aeg kaob kiirelt,“ saatis mehed oma kodudesse ja ülemad barakki, uue lennu vastu valmistamisele.

Nüüd, kus mehed juba igauks oma eriala peal tagasi, ei tunne nendes enam laagrisõpru muust, kui kõnet on rikastanud üks sõna: „Just nii!“

Ning esimeseks ja viimaseks sõnaks kõnelusel on veel palju aega: „oli ilus olla“. „Kul daväärt ja suure sisemise intelligentsiga need kaitseliidu õpetajad-ohvitserid-instruktorid!“

A. P.

Noorusjõud Värska legendikkudel.

Harjumus on kõik.

Oli kuulda, et kaitseliidu noorte barakk asub Värskas. Jumal temaga! See on ju umbes sedasama, kui näiteks ütleme, et Tartu linnarajakoda asub Tartus või Toompäa loss Tallinnas. Tähendab, inimene kujutab endale ette kindlaid piire ja kauguse kohta on tal üliterav orienteerimise võime, sest ega või olla sealgi kauguse mõiste teistsugune.

Tahad olla va' noble vend ja kõigiti sõjamehelik, sest hiljaksjääjate kohta leidub igal mõni sõna tagavaraks ja teinekord jätkub kaaslaste pilgustki küllalt ja seepärast tormad laevalt kaldale. Oma arvamine laseb oletada peatset päralolekut, sest alevik on Värska ja loomulik siis ka sellest, et laager siinsamas lähedal. Üteldi küll, et kolm kilomeetrit eemal on, kuid kes pole näinud siis sirget teerada kolme verstaposti vahel: see ju nii lähedane, et hüppeks kohane. Aga hakka minema Värskast laagrikohani, siis küsid iga 10 sammu järel kaaslaselt: kas vii-

maks ometi kohal ei ole! Aga ei. Mamma poolt antud toiduga oled raskeks teinud oma kondijupid ja rasv lõuaalusel lotil ning muudel kohtadelgi annab aru omast tegevusest ning sulab. Pigistad hambad tolmu pärast võimalikult kokku ja sammud. Terve see kolm kilomeetrit on olnud kui igavik, mis annab kaugusemõistele uue tähenduse.

Mõtled endamisi — kui kõik need kolmekilomeetrilised mõõdud nii pikad on kui esimene reis Värska alevikust baraki juure, siis on lugu hoopis halb.

Aga ma võin tuua teise näite, mis esimesele kohe vastupidine: Kui 10 päeva, igal hommikul oled õppeväljale teinud kolmekilomeetrilise rännaku, teise sama suure osa maast kõrvesse maha tallanud ja kolmanda osaga koju tagasi jõudnud, siis paistab lõpuks kolmekilomeetriline maa-ala Värska aleviku ja baraki vahel niisama lühikesena kui riigivanema maja juurest riigikoguni või Tartu Kivisillalt Linda kohvikuni.

Olge siis lahked! Ja kujutage endale ette maad ja kaugust.

Lihtsalt harjumus võtab kauguse mõiste ära!

Sipelgas.

Selge arusaamine sellest loomakesest. Juba koolipingilt. Aukartusega loed kirjutusi sellest arenenud ühiskonnast ja mõtled, et ta on su sõber ja kõige enam veel kultuuri sõber.

Aga su arvamine ja arusaamine muutub otsekoheselt, kui oled jõudnud Värska „Sahaarasse“. Su ees valgendab liivalagendik ja päike istutab igal sekundil igale liivaterale kümneid tuhandeid kalooriaid soojust, mille tõttu kõrb kannab endas soojust ka ööseti edasi. Aja oma silmamunad nii suureks kui tahad, kuid sa ei märka viie meetri kaugusel ühtki elavat hinge ja lust ning rõõm paneb südame hüppama, sest puhas liiv on see aine, mis tervendab su väsinud peaju kõige rohkem. Ning meeledki paned pea liiva ja kuulad ülemuse korraldusi järgnevaks tegevuseks. Kuid su meelehärm on suur, kui kehal tunned liikumist, mis sarnaneb öieti suurte karpude kõndimisele, millest eriliselt tundlikud on maanaised kesk augustikuu päevi.

Rumal on kohe esimesel õppusel teha sest skandaali ja ütelda sõpradele ning ülematele, et oma rumaluse pärast olid sattunud kesk sipelgapesa. Kannatad ära ja järgmisel korral valid päikesesarju põõsa alla. Üllatus on seda suurem, mida rohkem on varju päikese eest. Sipelgas sipelga otsas ning su kehal ei ole ühtki õõnsat kohta enam, kuhu poleks roninud sipelgate parv.

On selge, et terve „Sahaara“ on täis sipelgaid. On üks ja ainus suur sipelgapesa mitmekümnekilomeetrilisel maa-alal.

Jätad teistele küll ütlemata, aga eneses mõtled, et tund-paar liival või põõsas lamamist tähendaks anatoomikumi luukerede kogu täiendamist sinu luukere arvel.

Seepärast ei ole sugugi ime, kui terve ahe-lik, mis saadatud vaikuse katte all vaenlase lähedusse, korruga kui elektrist tabatult kargab püsti ja teeb imelikke hääli ja liigutusi. Ükski võim ei sunniks neid enam kauem lamama.

Käib ringi tõesti sündinud lugu: Mees panakse vaikselt põõsa alla vaenlast luurama. Lamab ja ootab. Ei ühtki vaenlast kuski. Korruga aga kostab tasaselt: hra leitnant! Jääb vaikselt jälle. Siis korruga jälle sama hüüd, kuid nüüd juba kõvemini. Kuid muud mitte midagi. Veel paar minutit ja poiss on põõsas püsti kui tikk ja ütleb: „Hra leitnant, vaenlane tungib maa seest peale!“

Pole midagi muud kui sipelgad raiped. Tunginud poisile igale poole: nina ja kõrvad neid täis. Püksid samuti. Pluus musta katte all. Kate liigub...

Teile võib tulla peale nüüd hirmuvärin ja arvamine, et see on ju päris inimeste piinamine. Aga laske ma ütlen: ära harjud! Ega need pole punased sipelgad. Päris mustad kohe. Algul, kui nendega võõras oled, tikuvad kallale ja on jöle. Pärastpoole on paremad sõbrad ning harva tungivad kõige õrnematesse kohtadesse. Kuigi neid lugemata miljone on, teavad nad (vististi küll traadita telegraafi abil), kes uus mees laagris on ja kes vanem olija.

Lepid nendega ja viskad naljagi, sest siin on sipelgas ilma rahata kättesaadav, kuna mererannas sipelga vann maksab oma 350 marka.

Jäädav kodu.

See vanem põlv on kena rahvas. Hoolitseb oma noorema soo eest hästi. On välja mõtelnud, ega ikka telkide all see sõduri elu midagi ole. Pealegi kui pead oma kaks lina panema katteks, mis rahvamajanduslikult mõjub suve kohta mitmekümne tuhande lina vähenemise võrra. Sellep. siis ka kaitseväge võtnud ette Värska laagri ehitustööd ja kaitseliit teinud oma perele oma kodukolde. See kodukolle või barakk, nagu seda ehitust nüüd nimetame, ongi kaitseliidu noorte suvine kodu. Erineb kaitseväge barakkidest selle poolest, et kujutab endast risti, kuna kaitseväge kodud küüni sarnase ehitusega on. Muidugi ei ole needki kiüüni, sest suured aknad annavad niipalju päikest, et kirbu kargamine baraki teise seina väga ilusasti näha on.

Kaitseväelased võivad kadedad olla kaitseliitlaste kodu peale. Meeldib ehitus väljast ja seestpoolt. Omad lugemistoad ja õpetajate eluruumid ning söögisaal. Mis sa hing veel tahad! Ja jumalauued reformpõhjadega voodid on kui nõõpnõelad ühes liinis oma koha peal. Isad ja emad on oma poegade eest hoolitsenud ka laagri olukorras. Kui mõni noor on nii ulakas ja ei pane tekki reformi peale, saab kirju keha hommikuks, aga mis sest. Peaasi, et jumalik on magada!

Kadedaks ajab meele ainult see, et õppekompanii mehed on just kaitseliitlaste naabrid. Nemad on terve suve seal ja seepärast hoolitsevad kodu ümbruse eest hästi. Kõik vaba aeg kulub neil ümbruskonna ehitamiseks.

Nii on nad kõrvest otsinud välja rohelisemad mättad ja parajamad kivid ning asetanud need teeradade äärtele, mis annab korraliku majaesise ilme. Kaitseliidu barakis on ju rändlinnud ja seepärast on raske seal ühe suvega midagi teha. On palju kände ja auke. Kõik see tahab korraldust.

Aga ärge arvake, majandusülemal on oma kava: ta on kõik kännud kriidiga nummerdanud ja „lendude“ peale ära jaganud. Iga lend peab ka kodu ilustamiseks midagi tegema.

Kindlasti võib ütelda, et sügiseks on baraki-

ümbrus korras ja kodu omab ilusa väljanägemise. Ka ei tee kändude kaalumine siis raskesti, kui lendudes on asjatundjaid mehi. Näiteks teises lennus oli vanu metsamehi, kes nagu haisust teadsid, kus kohal asub peajuur, ja kui astusid kännu kallale viis või kuus meest asjatundja juhatusel, siis polnud muud kui „hurraa“ ja känd näitas oma alumist haralist külge.

Ja kui tuleval aastal juhtub laagrisse minema mõni kaitseliitlane, kellel on seljataga ülikoolis õpitud taimeteaduse „eksman“ ehk vanema tudengi kogemused, küll see juba viib puhta kodanikutunde pärast maja iluks paar roosipõõsast või jasmiini. Ning siis ei ole ühelgi kaitsemalevlasel piinlik vastu võtta võorast oma baraki võorastetoas. Oled kui Eedeni aia väravatel.

Mis saaks siis, kui kaitseliitlane laisk oleks?

Aja mõiste kodaniku peaaugus on järgmine: kella 9 ajal hommikul voodist välja ja kella 10-eks tööle. Seal nina all klaas teed ehk paremal juhul lased klaasi kohvi pakkuda kohvikus. Lõuna sööd rahulikult söögimajas ehk kuuled naise käest, mis ta lõunaks paremat teinud. Tähendab, sul on ainult üks hool, et sa oleksid umbes tunni või paari täpsusega oma kohustused täitnud. Minutid ei loe midagi. Ja niiviisi elades pead alati endale ütleva: aega on niivõrd vähe. Ning ole hea ja ütle sellele auväärt kodanikule nüüd, et ta laisk on. Ma tahaksin näha seda julget meest!

Aga kui kaitseliitlane äratatakse hommikul kell 4, siis peab ta teadma, missugune jalg esimeses järjekorras tuleb kinnipanemisele. Kui algad teisest jalast, jääd kohe hiljaks kohvilauda ja su sõbrad seisavad juba ravis, kui tuled pooltahmase katelokiga „mererannast“. Ning tead isegi, mis niisuguse „tuleku“ eest saad. Ehk oled jälle võlunud üht kena tütarlast. Ta saadab sulle armulise kirja, mis „värtsitatud“ seest ja väljastpoolt. Ega sa ometi taha olla eba viisakas ja kirja lugemata jätta. Võtad lahti ja istud kuivalgel kännu otsa. Tungid iga sõna ja sõnamõiste sügavuseni. Oled küll kõrvad kikki ajanud, et kuulda korrapidaja käsklust magamaheitmiseks, sest kell ½11 ei tohi ükski segada baraki sisemist ega välist rahu. Aga juhtub nii, et just kolm minutit enne kella ½11 on magus koht kirjal ja süvened sellesse. Ning edasi ei saa. Kirja lõpus veel paar rida. Aga vaata: üks on lukus ja ole hea, mine tee korrapidajale kohe vabandus. Oled hiljaks jäänud magamaheitmiseks.

Ehk jälle nii, sul on armas mammi ja papi. Need tahavad kangesti kuulda su elust ja olust seal „sõjaväljal“. Hakkavad peale pikalt ja laialt, et nii ja nii, oled jõudnud siia ja meeldiv on olla ning nii ja nii edasi.

Ja kui oled saanud panna punkti kirja lõp-

pu — ole hea, jao toitlustaja on juba toidupangiga läinud oma teed ning söölaudki on puhas. Ei jää muud üle kui võta kiri uuesti ja lisa juure p. s. „papi, palles natuke raha, tahaks saia osta.“

Muidugi läheb nüüd kohe suur lärm lahti ja papid ning mammid käivad kaebamas kaitseliidu staapides, et vaadake nii ja nii, poegadele antakse vähe aega jne. jne.

Aga siin on üks väike knihv: ole täpne ja tee kõike õigel ajal. Ära venita. „Voosterdamise“ väljakasvatuseks ongi see laager!

Head ülemad, truud naabrid ja muud niisugused asjad.

Vene sõjaväest kõneldi, et seal on „untervits“ ja veltveebel olnud Jumala eest. Kui on väänanud põlvedega vastu kõhtu, siis pole tohtinud niutsatadagi. Öeldakse, et ka meie kaitses väes olevat niisuguseid unvertitse, aga selle vaheta, et need põlve ega jalga ei liiguta, vaid neid, kellel juhtub kogemata olema keskkooli või ülikooli haridus, rohkem kui teisi köögi puhtuse „järelevalvajaks“ saadetakse. Jumal nendega! Selle halli maakamara peal juhtub ju mõndagi. Aga üks asi on kindel, et kaitseliit on terve. Kui palvesõna: „head ülemad, truud naabrid ja muud niisugused asjad“ mujale koha peale ei lange, siis kaitseliidus küll. Eriti aga Värska laagris. See on uus tüüp ülemusi. Nad on küll vanad ja kannatanud raskeid aegu. On osa võtnud kodumaa vabastamisest ning paljud saanud Vene kasvatusegi, kuid need on inimesed olnud, kelle peale pole hakanud see Vene rooste.

Sa näed hommikul vara oma otsekohest ülemat askeldamas. Juba siis, kui sina veel tahad teha peale komandot: „maast lahti!“ paar minutit endale, tuleb ta juure ja ütleb: mees, mis sa magad, tead et see su oma aeg ja oma kasu. No ma tahaksin siis näha seda meest, kes lebacks veel poolgi sekundit omas reformpõhjaga voodis. Juba see ülemuse sõbralik ja õpetajalik-nõuandlik nägu ütleb sulle, et su heategija kutsub sind su enda kasu pärast. Sa näed teda kaasas kõndimas terve päeva, kuid kas millalgi oled näinud mossis nägu või külma, jahedat häältkki, kui oled olnud tähelepanematu ja tunginud „vaenlase“ nina alla lubamata hüppega. Su peaju teeb mitu liigutust enne kui suudab selgusele jõuda, millal su jao- või rühmaülem on kirjutanud küll endale selle konspekti, mille võtab taskust õppuste ajaks, et programmiliselt läbi viia õppust.

Kui tuled väsinuna pärast viietunnilist ränakut koju sellesama ülema komando järele, on sul teinegi kord paha tuju ja jätab püssi luku lahti võtmata ning asetad selle niisama püramiidi. Kuid peagi otsib sind üles su sõbraliku ülemuse lahke nägu, teeb paar sammu su üm-

ber ning taipaja inimene teab kohe, kus lohakus on. Lähed sead sõnalausemata oma püssi õiges joone ja mõlemate näod paisuvad laiaks, teineteist mõistvaks naeruks.

Ära mõtle, et teinekord veel eksid. Juba häbi pärast püüad täita viimasegi korralduse, milleks pole teinekord sõnugi tarvis.

„Kui hea meelega läheks sarnaste ülematega kõvemagi vaenlase vastu,“ — ütlevad poisid.

Ja kas leidub ühtki, kes võiks tõsta sulge või kätt oma juhtide vastu?! Mitte seepärast, et see keeldud oleks. Ei! Seepärast, et kellelgi pole poolt sõnagi nende kahjuks ütelda. Kiitust! Kiitust! A. P.

„L'Estonie.“

Eesti erinumber Belgias ja ta algatajad.

See oli möödunud aastal, kui kolonel-leitnant Henri Vandeput — Belgia sõjaväe kindralstaabi ohvitser ja praegune „La Revue Belge d'Importation et d'Exportation'i“ direktor-omanik — tegutsema hakkas projekti alal, välja anda Kirde-Euroopas asuvate ja Vene ülemvalitsuse alt vabanenud maade kohta rea monograafiaid, mis annaksid Ladina maailmale võimalikult laialdasemad teadmised nende maade mõtlemisviisist, sihtjoontest ja püüetest ning orienteerisid vanu maid võimalikkude kaubandus-, tööstus- ja vaimliste suhete puhuks nende Baltimere-äärsete riikidega, s. o. Soome, Eesti, Läti ja Leeduga.

Kolonel-leitnant Vandeput avaldas oma mõtted Läti kindralkonsul Lasdinile, kes talle sobitas ühenduse Läti välisministeeriumi pressibüroo juhi, saatkonnatöötaja A. Bihlmani'ga. Härra Bihlman lähetas kolonel Vandeput'i juure väga energilise ja kohusetruu ajakirjaniku: härra Max Edelberg'i.

Nii võiski maikuus a. 1926 ilmuda erinumber Läti kohta, milleks kõik materjalid oli kogunud ja korraldanud härra Bihlman. Tuleb anda keisrile, mis keisri päralt. Kui see 144 lehekülge, mis rohkelt illustreeritud, võis ilmuda, siis tänu vaid härra Bihlmani tõesti väsimatu tööle. Ka härra Edelberg pakkus oma poolt võrratu suurt abi selle töö teostamisel, see oli tema, kes külastas kõik pangad, tööstus- ja kaubandusettevõtted Lätis, hankides kuulutusi, et seega asja ainelistki külge tagada. Brüsselis oli jälle tema see, kes numbri kokku seadis, klišeed ära jaotas, artiklid kolonel Vandeput'i üldjuhatusel ja härra Lasdini kaasabil kohale mahutas; härra Lasdin parandas kuulutusi ja nimesid, mis läti-keelsed.

See on kõik minevik.

„La Revue Belge d'Importation et d'Exportation“ andis hiljuti erinumbri Eesti kohta, mis ületab igas suhtes isegi selle suurepärase Läti erinumbri.

Siin leiduvad artiklid on redigeeritud parimate Eesti kunsti, kirjanduse, sõjaväe, rahanduse, tööstuse jne. jne. eriteadlaste poolt; viis erilehte

värvides annavad mõiste meie kunstnike väär- tuslikkusest ja üle sajaviiekümne pildi ilustavad teksti. Värviline kaanelustus, mis kujutab Pikka Hermani, on kunstnik Peet Aren'ilt; kaane viimast külge ehib värviline Tallinna üldvaade, mille joonistanud andekas Belgia arhitekt-dekooraator härra Poppe. See kõik paneb sellele Belgia lehe eriväljaandele erakorraliselt piduliku pitsati.

Lisame juure, et Belgias asuv Eesti minister härra K. Pusta on kirjutanud lahke eessõna, mida oma poolt täiendab Belgia konsul Tallinnas härra Nicaise.

Kuid nagu Läti numbri puhul, nii tegutses siingi täie energiaga härra Max Edelberg, lehe korrespondent Balti riikides; ta kogus Eestis kõik tarvilikud materjalid, niihästi artiklid kui päevapildid. Ning igatahes on vist õige, kui seda tööd, mis viinud säärase suurepärase tulemuseni, vääriliselt osatakse hinnata.

Ma ei või aga oma artiklit lõpetada, ilma et ütleksin paar sõna kolonel-leitnant Henri Vandeput'ist, „La Revue Belge d'Importation et d'Exportation“ peatoimetajast ja omanikust.

Ta astus Brüsseli sõjakooli a. 1893 ning lahkus sealt kütirügemendi alamleitnandina. Viis aastat hiljem astus ta sõjaväe-akadeemiasse, kus ta a. 1904 hiilgavalt kindralstaabi ohvitseri patendi omandas. Pärast mitmesuguseid väeosi leiame ta juba sõjaministeeriumis, kus ta täidab vastutusrikkaid ülesandeid mobilisatsiooniosakonnas. 1904. a. sõja algul võtab ta osa I divisjoni kindralstaabist. 1915. a. määratakse ta pataljoni komandöriks ja jääb sõja lõpuni väerinnale.

Vaenuaegadel on teda tabanud haigus, mis teda käsib aktiivsest teenistusest lahkuda. See sünnib a. 1920.

Kuid energiline, nagu kolonel-leitnant Vandeput seda on — asub ta uuesti tegevusse: ajakirjanduse alal. Ta teeb kaastööd „Le Neptune'ile“, „Le Matin'ile“, hiljem loob ta oma ülal mainitud erilehe.

Kolonel-leitnant Vandeput on Leopold II ordu, „Polonia restituta“ ja Rumeenia Krooniordu ko-

mandör, Leopoldi-ordu ohvitser; teda ehivad veel Yzer'i ja Võidu mälestusmärgid ning Belgia ja Prantsuse sõjaristid; ta on Prantsuse aulegioni rüütel jne. jne. Kõik need märgid tunnistavad ta aktiivsust niihästi Belgia kui mitmekesiste välismaade kasuks.

Ta praegune töö nõuab talle lugupidamist ka Eesti rahvalt. Raamat, mis ilmunud, hõlbus- tab tingimata meie maa majandussuhteid maa- dega, kuhu iganes ulatub Prantsuse keel. Sest

ärimees, kes seni oli vähe või halvasti informee- ritud Eesti maast, kultuurist ja ärivõimalustest, pole seda enam — tänu sellele tõesti kordaläänud numbrile.

Nii täidab erinumber „l'Estonie“ tähtsa puuduse. Tänu kolonel-leitnant Vandepu'ti hu- vile, armastusele ja tööle on see puudus kõrval- datud. Võtku ta vastu meie rahva otsekohene tänu ja ühes sellega meie südamlikud õnnesoovid.

H. Haljaspõld.

Antwerpenis, 15. mail 1907.

Male.

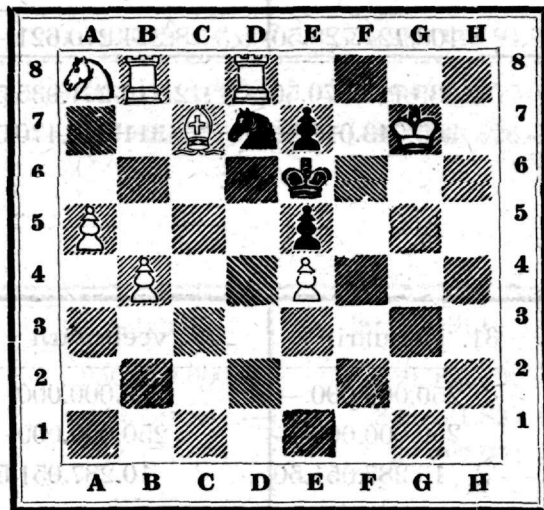
Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 39.

Kokku seadnud G. Vehterstein (Vändras).

„Kaitse Kodu!“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: K g7, V b8 ja d8, O c7, R a8, E a7, b4 ja e4.

Mustad: K e6, R d7, E e5 ja e7.

Valged algavad ja annavad matt kahe sam- muga.

Partii.

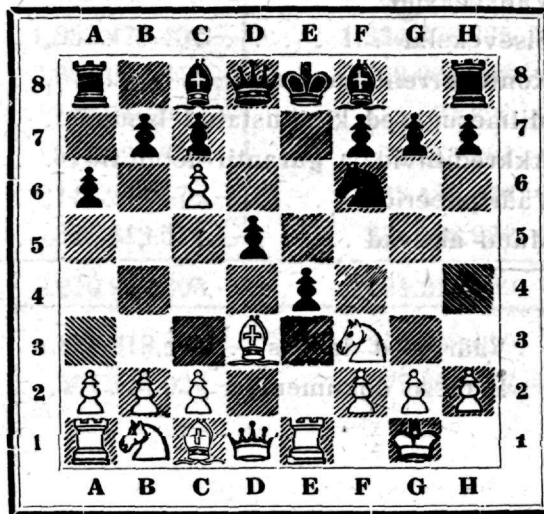
Hispaania avang.

Mängitud simultaan-seansis.

(Võetud Niemzovitsch'i hiljuti ilmunud ra- matust „Minu süsteem“).

Valged: Niemzovitsch. Mustad: Reinhof. 1. e2—e4, e7—e5. 2. R g1—f3, R b8—c6, 3. O f1—b5, R g6—f6, 4. O—O, d7—d6, 5. d2—d4. R f6:e4 (?), 6. d4—d5, a7—a6, 7. O b5—d3, R e4—f6? (parem oleks olnud Rc6—e7), 8. d5:c6, e5—e4, 9. V f1—e1, d6—d5. Seis peale mustade 9. sammu:

Mustad.

Valged.

10. Od3—e2!, e4:f3, 11. c6:b7, Oc8:b7, 12. Oe2—b5 annab matt. Kui 11. (c6:b7) f3:e2, siis 12. b7:a8L, sest ettur e2 on seotud.

Õiendus.

Ülesandes nr. 38 peavad g5 ja g6 ruutudel mustad etturid olema.

Naljad.

Kapten: „Kuidas on viies käsk?“

Sõdur: „Sina ei pea mitte tapma.“

Kapten: „Kuidas? See pole viies...“

Sõdur: „Ei ole küll härra kapten, kuid mi- na kartsin teid pahandada.“

Ratsaväelane maal puhkusel olles seletab külameestele ratsaväelase tähtsust:

„Kõige kõrgem on Jumal taevas. Tema jä- rel on ratsamehe koht, siis ratsamehe hobuse koht. Siis edasi üks koht on täiesti tühi, selle järele on veel üks täitsa tühi ja lage koht. Selle järele siis on koht jalaväe sõduril.“

Ratsamehed sõidul.

„Sa oled kaotanud ühe kannuse.“

„Mis sest! Kui ma kannustan hobuse üht külge, küllap ta siis oma teisegi külje ühes viib.“

Eesti

Aktiva.

Kuu

	31. jaanuaril	28. veebruaril
Riigikassatähed, vahetusraha	559.500.110.50	490.524.092.—
Kuld kangides	505.966.187.—	506.591.437.—
Välisvaluuta	22.842.979.—	22.978.214.—
Väliskorrespondendid	415.198.607.50	550.100.465.50
Välisvekslid	88.748.765.—	89.683.190.—
Sisevekslid	1.736.427.861.—	1.725.021.683.—
Kontokorrent laenud	3.665.615.868.50	3.719.225.150.—
Mitmesugused kindlustatud laenud	358.394.619.50	344.116.100.50
Akkreditiivid ja garantii debitorid	368.635.327.—	354.260.080.—
Väärtpaberid	138.002.424.—	144.901.129.—
Muud aktivad	249.391.979.50	267.069.080.—
	8.108.724.728.50	8.214.270.621.—
Väärtused depoo	2.335.713.370.50	2.210.261.935.50
Inkasso dokumendid	305.543.012.50	311.643.470.50

Passiva.

	31. jaanuaril	28. veebruaril
Põhikapital	250.000.000.—	250.000.000.—
Tagavara- ja eritagavarakapital	250.000.000.—	250.000.000.—
Kustutus- ja kinnisvarakapital	10.287.051.50	10.287.051.50
Panga ametn. ja teen. toet. kapital	—	—
Pangatähed liikvel	1.904.457.600.—	1.951.980.200.—
Hoiusummad	191.607.296.50	243.546.967.—
Riigikassa erihoiusummad	2.393.804.655.—	2.393.804.655.—
Riigikassa jooksev arve	723.486.528.—	699.530.565.—
Riigiasutuste jooksvad arved ja deposiidid	904.334.873.—	821.323.557.50
Jooksvad arved	522.785.086.—	610.747.023.—
Kohustused välisvaluutas	61.905.815.50	95.352.887.—
Akkreditiivid ja garantii kreditorid	380.448.377.—	365.480.353.—
Muud passivad	251.584.311.50	258.194.227.50
1926. a. puhaskasu	264.023.134.50	264.023.134.50
	8.108.724.728.50	8.214.270.621.—

Pank.

bilansid 1927. a.

31. märtsil	30. aprillil	31. mail	30. juunil
443.362.784.—	425.236.817.—	486.051.828.—	502.780.628.—
507.206.887.—	507.894.994.—	508.731.657.—	509.034.132.—
24.895.553.50	25.478.037.—	29.072.668.—	28.122.044.—
659.636.084.—	481.141.883.—	398.984.046.—	340.736.008.—
90.382.113.—	91.792.821.—	109.603.579.—	89.451.371.—
1.753.682.215.—	1.800.973.322.—	1.838.478.407.—	1.834.376.775.—
3.834.110.331.—	3.913.986.162.—	3.901.054.355.—	3.778.638.338.—
206.875.882.50	151.025.706.—	143.216.067.—	135.821.620.—
348.501.779.—	341.295.879.—	311.722.886.—	372.763.181.—
146.436.170.—	153.343.266.—	148.254.578.—	137.489.076.—
281.638.517.50	306.242.304.—	335.812.514.—	364.998.936.—
8.296.728.316.50	8.198.411.191.—	8.210.982.605.—	8.094.212.109.—
2.077.971.312.50	1.996.132.377.—	1.888.319.451.—	1.877.023.629.—
297.339.327.—	271.183.828.—	301.113.029.—	277.300.612.—

31. märtsil	30. aprillil	31. mail	30. juunil
250.000.000.—	250.000.000.—	250.000.000.—	250.000.000.—
336.721.897.—	336.721.897.—	336.721.897.—	336.721.897.—
32.287.051.—	32.287.051.—	32.287.051.—	32.287.051.—
—	—	13.851.930.—	13.851.930.—
2.000.943.500.—	1.972.306.800.—	1.922.243.700.—	1.903.500.500.—
248.472.203.—	252.349.277.—	281.853.276.—	271.495.965.—
2.393.804.655.—	2.391.602.626.—	2.391.602.626.—	2.399.088.746.—
430.859.055.50	557.051.281.—	479.214.884.—	389.292.296.—
944.541.926.50	859.370.141.—	919.149.797.—	879.071.109.—
668.884.329.50	560.481.300.—	537.799.986.—	551.788.971.—
149.557.412.—	55.066.439.—	106.062.794.—	49.730.486.—
359.587.842.—	351.416.851.—	327.599.212.—	384.123.021.—
217.045.310.—	315.734.393.—	348.572.317.—	369.237.002.—
264.032.134.50	264.023.135.—	264.023.135.—	264.023.135.—
8.296.728.316.50	8.198.411.191.—	8.210.982.605.—	8.094.212.109.—

Juhatus.

Eesti Pank.

Aktiva.	Bilanss 31. detsembril 1926. a.	Passiva.	
Riigikassatähed, vahetus- raha	510.810.164.50	Põhikapital	250.000.000.—
Kuld kangides	504.734.292 —	Tagavarakapital	250.000.000.—
Välisvaluuta	28.192.949.50	Kustutuskapital	10.287.051.50
Väliskorrespondendid	341.613.455.—	Pangatähed liikvel	1.905.886.000.—
Välisvekslid	91.062.705.—	Hoiusummad	189.935.014.50
Sisevekslid	1.751.410.043.—	Riigikassa erihoiusummad	2.391.623.155.—
Kontokorrent laenud	3.682.871.412.50	Riigikassa jooksev arve	559.682.139.50
Mitmesugused kindlustatud laenud	362.382.557.50	Riigiasut. jooksvad arved ja depos.	910.680.731.—
Akkreditiivid ja garantii debitorid	361.105.828.—	Jooksvad arved	588.337.407.—
Väärtpaberid	139.018.305.—	Kohust. välisvaluutas	60.163.096.—
Muud aktivad	227.659.321.50	Akkreditiivid ja garantii kreditorid	372.737.959.—
		Muud passivad	247.505.345.50
		1926 a. puhaskasu	264.023.134.50
	<u>8.000.861.033.50</u>		<u>8.000.861.033.50</u>

Väärtused depoons 2.386.056.941.50
Inkasso dokumendid 309.762.514.—

Kulud.	Kulude ja tulude arve 1926. a.	Tulud.	
Makstud prot- sendid eraar- vetel	92.022.990.50	Saadud 0/00 ja komisjon	620.959.644.—
Makstud prot- sendid riigi- kassale	29.110.000.—	Kursivahed	51.424.234.—
Üldised kulud	108.253.923.—	Majade kasutamise arvel	525.379.—
Mahakirjutused: kahtlased	231.799.243.—	Mahakirjutatud võlgade arvel tagasi saadud	45.436.720.—
võlgnikud	231.799.243.—		
varand. hin- na kustut.	3.136.686.—		
1926. aasta puhaskasu	264.023.134.50		
	<u>718.345.977.—</u>		<u>718.345.977.—</u>

Juhatus.